

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΟΜΟΥΣΟΥΣ ΚΑΙ ΦΙΛΟ-
ΠΑΤΡΙΔΑΣ ΣΜΥΡΝΑΙΟΥΣ.

2 μέρη
25 Σεπ
(2 χορη) Ευαγγελική
Σμύρνη

ΝΟΜΙΖΩΝ, ὅτι ἐκπληρῶ χεῖρος τῶν ἱερωτέρων καὶ ἀπαραιτήτων, ὅσα ὀφείλει ἕκαστος πρὸς τοὺς ὁμοίους του, ἰδίως δὲ πρὸς κοινω-
νίαν φιλόμουσον, φιλόκαλον καὶ φιλόξενον, ὅποια ἡ ὑμετέρα, σπεύδω
ἵνα σὰς δώσω μικράν τινα νύξιν δια τῆς διατριβῆς ταύτης, ὅπως
ἐπιστήσητε τὴν προσοχὴν σας εἰς τὰ τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, ἐνὸς
τῶν πολυτιμωτάτων καὶ ἀναγκαιοτάτων καταστημάτων, δι' ὧν πρὸ
πολλῶν χρόνων κοσμεῖται καὶ φημιζεται ἡ πόλις σας.

Εἶναι ἀληθὲς καὶ γνωστὸν ἐπίσης πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι ὁ νῦν διευθύ-
νων τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολὴν Κύριος Γ. Χρυσοβέργης κατεφέρθη
ἐναντίον μου, ἀγνοῶ τίνας ἔνεκα, καὶ ἐκίνησε πάντα λίθον, καὶ με-
τεχειρίσθη τὰ πλέον ποταπὰ καὶ ἀλέμιτα μέσα, εἰς τὰ ὅποια οὐδ'
αὐτὸς ὁ βέλταστος καὶ ἐστερημένος τοῦ κοινοῦ νοῦς ἄνθρωπος δὲν
ἤθελε καταφύγει, διὰ νὰ μὲ βλάψῃ. Καὶ ὅμως δὲν κινουμαι ποσῶς
ὑπὸ πάθους ἰδιαιτέρου κατα τοῦ ἀνθρώπου· τούναντίον μάλιστ' αὖ
οἰκτεῖρω αὐτὸν ἀφ' ἐνὸς μέρους, δὲν δύναμαι δὲ ἀφ' ἑτέρου νὰ κα-
ταπίω τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ μὴν ἐκθέσω ὅτι ἡ συνείδησις καὶ τὸ
κοινωνικὸν καθήκον μοὶ ὑπαγορεύουσι χάριν τῆς Εὐαγ. Σχολῆς καὶ
τοῦ κοινοῦ τῆς Σμύρνης, τὸ ὅποιον ὁ Κ. Χρυσοβέργης προέθετο ἀ-
ναμφιβύλως ἵνα φανακίσῃ.

Κρίνω ἐπάναγκες δὲ, πρὶν διαλάβω περὶ ἄλλου τινὸς, ἀφορῶντος
τὴν Εὐαγ. Σχολὴν, ἵνα διέλθω ἐν συνόψει τὰ μεταξὺ τοῦ διευθυντοῦ
καὶ τῶν διδασκάλων αὐτῆς συμβάντα, ἐπειδὴ ὁ Κ. Χρυσοβέργης,
μηδὴλως σεβόμενος τὴν ἀλήθειαν, θέλει βεβαίως παραμορφώσῃ ἐτι
πλέον αὐτὴν ἤδη, ὡς ἐπραξε πολλακίς μέχρι τοῦδε, μὴ αἰσχυνθεὶς
νὰ ψευσθῇ ἐνώπιον ἀξιοτίμων προσώπων, καὶ ν' ἀποδώσῃ εἰς ἄλ-
λους τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἀτόμου του, ὅτι, ὡς φαίνεται, κρίνει
συνεχῶς ἐκ τῶν οἰκείων τὰ ἀλλότρια.

Δὲν ἀγνοεῖ οὔτε ὁ Κ. Γυμνασιάρχης, οὔτε ἡ ἐντιμος Ἐφορία τῆς
Εὐαγ. Σχολῆς, οὔτε πᾶς ἄλλος ἐπισκεπτόμενος τὸ κατάστημα τὴν
καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὀκτώρων ἐργασίαν τῶν διδασκάλων καὶ τὴν
διημέρουσιν ἡμῶν ἐν τῇ Σχολῇ, προκειμένης ἢ μὴ ἐργασίας. Δὲν
ἀγνοεῖ προσεῖτι ἡ Ἐφορία, ὅτι ὁ Κ. Γυμνασιάρχης ἐπροσδιόρισεν ἐξ
ἀρχῆς δι' ἕκαστον τῶν διδασκάλων 33 ὥρας ἐργασίας καθ' ἑβδομαδα,
ὡς φαίνεται τοῦτο εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς πρώτης συνεδριάσεως, ὡς,
ἀφαιρουμένης τῆς Κυριακῆς, ὀφείλει ἐκκαστος ἵνα ἐργάζεται 5½ ὥ-

ρας καθ' ἑκάστην μετὰ ταῦτα ὄμως, ὑποσχόμενος αὐτεπαγγέλτως αὐξήσιν τῶν μισθῶν, ἀπήγει παρ' ἡμῶν πολλοὺς ἑκτακτοὺς κόπους, ἐνῶ ἡ σοφολογιότης του μόλις εἰργάζετο το τρίτον ἢ τὸ ἡμισυ τῶν ὠρῶν, ὅσας εἰς ἑαυτὸν ἐπέβαλε γάρην ἑαυτοῦ, καὶ τοῦτο πάλιν οὐχὶ καθ' ἑκάστην διότι, ὡς θέλομεν σημειώσῃ παρακατιόντες, ἔλειπε πολλακίς, καὶ μάλιστα ἡμέρας ὀλοκλήρους, ἀπασχολούμενος εἰς ἰδιαίτερας ὑποθέσεις καὶ σκευωρίας ἴσως ἐπικερδέεις.

Ἰπμείναμεν τοῦτο ὀλοκλήρον ἐξαμηνίαν φιλοτιμούμενοι μὲν, ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν, ἵνα προῶξωμεν τὸ κατὰστημα καὶ φανῶμεν ἄξιοι τῆς ἐμπιστοσύνης ὑμῶν· πειθόμενοι δὲ καὶ εἰς τὴν θέλησιν τοῦ προϊσταμένου ἡμῶν, ὅστις πρὸς τὴν τοῦ μισθοῦ αὐξήσιν μᾶς ὑπέσχετο κατ' ἐπαναλήψιν ἕνεκα ἰδίων σκοπῶν ὄχι μόνον ἀπαλλαγὴν τῶν πολλῶν ἑκτακτῶν κόπων μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐνισταμένης ἐξαμηνίας, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῶν κανονικῶν ἐργασίμων ὠρῶν ἐλάττωσιν. Ἀλλ' ὅμως τὰ πλεονεκτήματα ταῦτα, ἐλάττωσις δηλ. κόπων, καλοὶ μισθοὶ καὶ ἐπιμίθια ἰκότης (α) διετηροῦντο μόνον δι' ἑκείνων, ὅστις τὰ ὑπέσχετο· οἱ δὲ ταλαίπωροι συναδελφοὶ του ἦσαν καταδικασμένοι εἰς πικροταγεῖν ἐργασίαν, ἕνεκα τῆς ὁποίας καὶ ἡ βλαβὴ τῆς υἱείας αὐτῶν ἦτον ἀναποφευκτος.

Τοῦτο κυρίως θελήσαντες ἵνα προῶξωμεν, συνετάξαμεν ἅπαντες ἐκ συμφωνοῦ τὴν ἐπομένην πρὸς τον Κ. Γυμνασιάρχην ἀναφορὴν.

*Πρὸς τὸν Κύριον Γυμνασιάρχην καὶ Διευθυντὴν
τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς.*

Ὅσους ἤδη τρέχει μὴν ἀπὸ τὴν ἑναρξιν τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ ὁ Κ. Γυμνασιάρχης γινώσκει οὗς ὑπέστημεν κόπους καὶ τὴν προθυμίαν, μετ' ἧς ἀδιαλείπτως ἐργαζόμεθα· καὶ οὕτως ἔπρεπε τῶντι· διότι εἰς τὴν ἀρχὴν πάσης ἐπιχειρήσεως καὶ ἔργου, μάλιστα δὲ τοιοῦτου, οἷον ἡ ἐκπαίδευσίς καὶ ἡλικὴ διαμόρφωσις τῆς νεολαίας, ἀπαιτοῦνται καὶ πλείονες καὶ ἑκτακτοὶ πολλακίς ἐργασίαι.

Ἀλλ' ἤδη, νομίζομεν, ἐκίνηθη πλέον ἡ μηχανὴ, καὶ εἶναι δίκαιον, κατὰ τὴν ῥητὴν μάλιστα ὑμῶν ὑπόσχεσιν, ν' ἀνακουφισθῶσιν οἱ διδασκαλοὶ τῶν ὑπερμέτρων κόπων, οὗς ὑποφέρουσιν· κόπων, οἵτινες ἦν ἔχουσι μικρὰν ἐπιβροχὴν εἰς τὴν υἱείαν, καὶ υἱείαν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων ἡ διατήρησις καὶ αὐτῶν ἀτομικῶς καὶ ἄλλων ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐργασίαν. Ἐκτὸς τούτου πειράζεται ἐν μέρει καὶ ἡ διδα-

(α) Δύο μῆνας περίπου μετὰ τὴν εἰς Σμύρνην ἀφίξιν του ὁ Κ. Γυμνασιάρχης, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὸν συμφωνηθέντα ἄδρην μισθὸν τῶν πέντε χιλιάδων δραχμῶν κατ' ἔτος, ἐκτίσας ἀδιαλείπτως καὶ ἰσοῦς παρὰ τῆς ἑφορίας ἄλλας 800 δραχ. (3,040 χρῶσια) ἰπμαίσιον, καὶ τοι μόλις ἀρχίσας τὰς παραδόσεις του. Οἱ ἀγαθοὶ ἑφορῆ, μὴ γινώσκοντες εἰσέτι τὸν ἀνθρώπον, ὑπέκλιναν εὐγενῶς καὶ εἰς ταύτην τὴν παράλογον ἐπιεικείαν του.

σκαλικὴ ἀξιοπρέπεια, ὅταν αἱ κόποι ἦναι ὑπέρμετροι, διότι καταντῶσι πλέον εἰς τὸ βλάνατον.

Ἀναφερόμενοι λοιπὸν πρὸς ὑμᾶς, Κ. Γυμνασιάρχα, κατὰ τὸν ὑπὸ Τμ. Ὑ. § γ'. τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς (α) παρακαλοῦμεν ἵνα διαβιβάσῃτε πρὸς τὴν ἐντιμὸν ἑφορίαν τὴν παρούσαν ἡμῶν ἀναφορὰν, δι' ἧς ἐξαιτούμεθα, ὅπως ἐλαττωθῶσιν αἱ ἐργασίμοι ὠραι πρῶτον· καὶ δεύτερον, ὅταν τελειώνωμεν ἕκαστος τὰς ἐργασίας του, νὰ μὴ εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μένωμεν εἰς τὴν Σχολὴν, διότι δὲν βλέπομεν τὴν λόγον τούτου, καθ' ὅσον μάλιστα ὑπάρχει καὶ ἐπόπτῃς τῆς ἡμέρας (β), καὶ εὐταξίας.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς ἐλαττώσεως τῶν ὠρῶν τῆς ἐργασίας, πεποιθήμεν ὅτι ὡσαύτως εἶναι καιρὸς πλέον ἵνα χορηγηθῇ καὶ μισθὸς ἀνκλόγος τῆς ἐργασίας καὶ τῆς προθυμίας ἡμῶν· γινώσκετε πόσον ὀλίγος εἶναι ὁ του ὁποῖον λαμβάνομεν, μόλις δηλ. ὑπερβείων τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τροφήν καὶ ἐνδυμασίαν ἐξοδα, καὶ τινα ἄλλα, ἀπαραίτητως ἀναγκαίαι. ὄντες δὲ ὑπερβέβαιαι ἐκ πείρας ἤδη πόσον ἡ μὲν ψυχὴ ὑμῶν εἶναι εὐαίσθητος, γενναία καὶ φιλική, ἡ δὲ περὶ τὴν παιδείαν ἰκανότης μεγάλη, δι' ἣν ὑπὲρ πάντα ἄλλον δύνασθε νὰ ἐκτιμήσῃτε τὴν ἀξίαν διδασκαλικῆς ἐργασίας, ἐλπίζομεν θετικῶς, ὅτι θέλετε ἐνεργῆσαι νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ δικαιοσύνη ἡμῶν αὕτη ἀπαιτήσις, ἀπαξιούντες νὰ ἐργαζῶνται διδασκαλοὶ διὰ μόνον τῶν ἐπιούσιον ἄρτον.

Ἐν τσούτῳ ὑποσημειούμεθα. Οἱ διδασκαλοὶ.
Ἐν Σμύρνη τὴν 28 Αὐγούστου 1846. Γ. Σιγαρᾶς Ν. Ἀρώνης.
Δ. Μαυροφρύδης. Κ. Σφέτσος.

Ταύτην λαβὴν ὁ Κ. Γυμνασιάρχης οὐχὶ μόνον δὲν ἐπικουσίασεν ἐπισήμως εἰς τὴν ἑφορίαν κατὰ τὴν αἴτησιν ἡμῶν καὶ τὸν ἀνωτέρω ἀναφερθέντα παράγραφον τοῦ Κανονισμοῦ του, ἀλλὰ παραλόγως ἐβέβησεν αὐτὴν καὶ ὡς προσβάλλουσαν αὐτὸν, ἕνεκα τοῦ ὁποῖου τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας ὀλοκλήρους μᾶς ἀπεστρέψατο. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι ὁ Κ. Γυμνασιάρχης προσέβληθη μόνον εἰς τὸ

(α) Ἰδοὺ ὅ γ'. παράγρ. τοῦ τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς Κανονισμοῦ.
· Ἄπαντες οἱ διδασκαλοὶ καὶ οἱ καθηγηταὶ ἐκτίθειναι ἀναφίρετον δίκαιον ἵνα περὶ παντὸς ἀντικειμένου τῆς διδασκαλικῆς ὑπηρεσίας ἀναφίρονται πρὸς τὴν ἑφορίαν, ἀλλ' αἰετοὶ ἐγγρηφῶς καὶ διὰ τοῦ διευθυντοῦ, ὅστις ὀφείλει ἀνυπερέβτως ἵνα διαβιβάσῃ πρὸς αὐτὴν τὰς αἰτήσεις καὶ παρατηρήσεις τῶν ἄλλων, ὅσον οἷον τε τάχιον, μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων αὐτοῦ συστάσεων καὶ παρατηρήσεων. Βλ. Κανονισμ. τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς σελ. 19, § γ'.

(β) Ἐκαστος τῶν διδασκάλων κατὰ σειράν εἶναι ἐπιτετραμμένος τὴν καθ' ἑκάστην γενικὴν ἐπιστείαν τῶν μαθητῶν καὶ τῆς Σχολῆς καὶ ὑπὸ ἑκείνου ἵνα ἐξαρκῇ εἰς τε αὐτὴν καὶ εἰς τὰς παραδόσεις του. Βλ. Κανονισμ. τῆς Εὐαγγ. Σχολῆς σελ. 28, § δ'. καὶ σελ. 39.

φιλοδέσποτον καὶ τὸν ἀπεριόριστον ἐγωϊσμόν του, καὶ ἀφίνομεν πάντα εὐσυνείδητον καὶ φιλαλήθη νὰ κρίνη, ἐὰν ἡ ἀναφορά αὕτη προσβάλλῃ ἄλλως πῶς αὐτόν ἢ τὴν Ἐφορίαν (ὡς ἐξεφράσθη παραλόγως· πάλιν, ἴσως ἵνα διαβάλλῃ τοὺς συναδελφούς του)· ἐὰν ἡ αἰτία ἡμῶν δὲν ἦτο δικαιοσύνη, σύμφωνας μὲ τὰς ἐπανελημμένας ὑποσχέσεις του, ὑπηρετούμενη ἐκ τῆς ἀνάγκης, εἰς τὴν εὐρέθημεν ἵνα προφυλαξωμεν τὴν ὑγίαν· καὶ ἐὰν δὲν ἐγείνη κατὰ τοὺς τύπους τοῦ Κανονισμοῦ τῆς Εὐαγ. Σχολῆς, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐθέτισεν.

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ τούτῳ ὁ Κ. Χρυσουβέργης ἐδημοσίευσεν τὸ πρόγραμμα τῆς μετοπωριῆς (κατ' αὐτόν) ἐξαμηνίας, εἰς τὸ ὁποῖον προσέθηκε τέσσαρα ἢ πέντε μαθήματα πλεονα τῶν ἐν τῷ τῆς Ἐφορίας ἐξαμηνίας περιχομένων, ἐπειδὴ ἐσυλλογίσθη, ὡς φαίνεται, ὁμοίως καὶ διὰ τὸ μέγεθος τῶν χειμῶν ἡμερῶν ἢ ἵδαντο ν' ἀκούσῃ καὶ προφθίνωσιν ἅπαντα. Εἰς τὴν σύνταξιν μάλιστα τοῦ προγράμματος, τοιούτου ἐδαπνήσεν ὁ κατ' ἐπίδειξιν μόνον δραστήριος Γυμνασιάρχης μᾶς πλείους τῶν 10 ἡμερῶν, ἀνευ παραμικρᾶς ἄλλης ὑπηρεσίας ἢ παραδόσεως εἰς τὴν Σχολὴν, διότι, ἔλεγε, ἔχει μεγάλας δυσκολίας ἢ σύνταξις Προγράμματος, καὶ τοὶ ἄλλως ὤφειλεν ἴσως ἵνα ἐτοιμάσῃ αὐτὸ κατὰ τὴν διαρκείαν τῶν διακοπῶν, ἐὰν ἦτο ἀληθῶς δραστήριος· διέγραψεν ἐν αὐτῷ πρὸς τοὺς 27 ὡρῶν ἐργασίαν καθ' ἑβδομάδα δι' ἕκαστον τῶν διδασκάλων τὰς 27 ταύτας ὡρας· ἡμεῖς κῆσασαμεν εἰς 33 ἀνευ οὐδεμιᾶς ξένης προτροπῆς, ἀλλ' ἐξ οἰκείας ἡμῶν θελήσεως, προθυμοποιούμενοι πάντοτε ἵνα συνεισφέρωμεν, ὅσον ἐνεστί περισσότερον, εἰς τὸ ἱερόν τῆς Εὐαγ. Σχολῆς κατάστημα.

Ἀλλ' ὁ Κ. Γυμνασιάρχης δὲν ἐβραδυνε νὰ καταπατήσῃ καὶ ἤδη τὰς ὑποσχέσεις του καὶ νὰ παρασῇ τὸ πρόγραμμά του· ἀπῆλθε ὡς καὶ πρότερον τὴν ἀετῶρον ἐργασίαν, ἀνευ ἐλαχίστης σχεδὸν ἀνέσεως καὶ τὴν διημέρουσιν ἡμῶν ἐν τῇ Σχολῇ. Εἰργασθημεν τοιοῦτοτρόπως ἡμέρας τινάς, ἀλλ' ἐπὶ τέλους, ἀφῶν καταπόθη ἡ ἀναφορὰ ἡμῶν, μὴ παρουσιασθέντα εἰς τὴν Ἐφορίαν πρὸς τὸν ἀναφερθέντα παράγραφον τοῦ Κανονισμοῦ, ἡ δὲ πολλάκις αἰτηθεῖσα ἀπάντησις ὡς ἐκ τούτου δὲν μᾶς ἐδόθη, ἠναγκάσθημεν ἵνα καταφύγωμεν καὶ προηγουμένως εἰς τὸν Κ. Γυμνασιάρχην πρὸς μετρίαν τῆς ἐργασίας, ἀπαυδῆσαντες πλέον ἀπὸ τοὺς υπερβολικούς κόπους.

Διὰ τοῦ κλητῆρος τῆς Σχολῆς ἐζητήσαμεν παρ' αὐτοῦ ὀλίγην ἀκρόασιν τὴν Γ'. Σεπτεμβρίου, ὁ δὲ Κ. Γυμνασιάρχης μᾶς ἀπάντησεν, ὅτι ἐὰν πρόκειται περὶ ὑποθέσεων τῆς Σχολῆς, ὡς μέλη διὰ τὴν ἐπαύριον ἢ συνεδριάσεις (ἐς αὔριον τὰ σπουδαία!)· ἐὰν δὲ πρόκειται περὶ ἄλλου τιδος, δυνάμεθα νὰ

ὁμιλήσωμεν σήμερον· τέλος δὲ, μετὰ πολλὰς αἰτήσεις καὶ παρακλήσεις, ὑπεσχέθη νὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἀκρόασιν κατὰ τὴν δωδεκάτην ὥραν, καθ' ἣν ἔπαυον αἱ παραδόσεις μᾶς· προσήλθομεν λοιπὸν εἰς τὸ δωμάτιόν του κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν του τὴν ῥηθείσαν ὥραν, ἀλλ' ὁ Κ. Γυμνασιάρχης καὶ διευθυντῆς τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς εἶχεν ἀπέλθει τὴν ἐνδεκάτην μετὰ τῆς Κυρίας αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Κορβέτταν ὁ Λουδοβίκος, ὅπου ἐμῶν τὰς ἡμέρας ἡ Γ'. Σεπτεμβρίου, καὶ εὐθύμῃσιν ἐν αὐτῇ μέχρι τῆς τετάρτης καὶ ἡμισείας μ. μ., καθ' ἣν ἐπανελθὼν ἀνεχώρησεν ἀμέσως διὰ τὴν ἐξοχὴν· τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἴδια ἀγχολία του τὴν ἡμέραν ἐκείνην, χάριν τῆς ὁποίας καὶ τοὺς συναδελφούς του ἠπάτησεν, καὶ ἐν τῇ Σχολῇ μόλις εἰργάσθη τρία τετάρτα τῆς ὥρας εἰς τὴν τάξιν του.

Τὴν δ' ἐπομένῃν τετάρτην τῆς ἐβδομάδος καὶ τοῦ μηνὸς μόλις καὶ μετὰ βίας ἐτύχουμεν τῆς ἀκρόασεως τοῦ Κ. Γυμνασιάρχου ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Σχολῆς· ἀλλὰ τότε, ἀντὶ νὰ εὐρωμεν παραμυθίαν τινὰ εἰς τοὺς λόγους τοῦ προϊσταμένου ἡμῶν, μόλις εἰσελθόντες καὶ ἀρξάμενοι ἵνα ἐκθέσωμεν τὰς αἰτήσεις ἡμῶν, ἐκινήσαμεν τὴν ἀγανάκτησίν του· ὁ γενναῖος, ὡς ἐὰν εἶχεν ἐμπροσθέν του ἀνδράποδα καὶ οὐχὶ συνεργάτας καὶ συναδελφούς, μᾶς ἀπέσπυε βαρβαρικὰς καὶ ἀποτόμους ἐκφράσεις πρῶτον, καὶ ἀκολούθως ἐπέφερον, ὅτι εἶναι Κύριος τῆς Σχολῆς, ὅτι ἔχει πλήρη ἐξουσίαν παρὰ τῆς Ἐφορίας, ἵνα διαθέτῃ ὅπως βούλεται τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ μᾶς ἐπανελάβε πλέον ἢ δεκάκις νὰ παραιτηθῶμεν εἴτε προφορικῶς, εἴτε ἐγγράφως, τοῦναντίον δὲ αὐτὸς θέλει ἐνεργήσῃ τὴν πύσιν μᾶς.

Μὴ δυνάμενοι λοιπὸν νὰ ὑπομένωμεν πλέον τὸν τραγὸν καὶ ἀνάγων τὸν τρόπον τοῦ ἀνθρώπου καὶ προσκληθέντες ὑπ' αὐτοῦ κατ' ἐπαναλήψιν ἵνα παραιτηθῶμεν, ἐπορεύθημεν αὐθημερὸν μετὰ τὸ τέλος τῶν παραδόσεών μᾶς εἰς τὸ κατάστημα τοῦ Κ. Στ. Μίτσελλ καὶ παρητήθημεν ἅπαντες. Οὗτος δὲ μαθὼν τὰς αἰτίας τῆς παραιτήσεως ἡμῶν, καὶ λυπηθεὶς διὰ τοὺς ἀπαισίους τρόπους τοῦ Κ. Γυμνασιάρχου, μᾶς παρήγγειλεν ἵνα μὴ ἀναφέρωμεν εἰς τινὰ περὶ τῶν γεγονότων, μᾶς ἐπρότρεψεν ἵνα ἐπανελάσωμεν εἰς τὴν Σχολὴν καὶ ὑπεσχέθη, ὅτι αὐτὸς θέλει συμβιβᾶσαι ἀφεύκτως τὸ περὶ ἐλαττώσεως τῆς ἐργασίας ζήτημα· ἐπαραξενεύθη προσέτι πῶς ὁ Κ. Γυμνασιάρχης δὲν εἶχε προνοήσει ἀκόμη περὶ τούτου, ἐνῶ αὐτὴ ἡ Ἐφορία τὸν εἶχε παραγγείλει ἕως τότε ἅπαξ καὶ πολλάκις, ὡς μὴ ἀνεχομένη ἵνα ἐργάζωνται τέσσαρες πτωχοὶ νέαι πέραν τοῦ δέοντος, ὥστε νὰ φθίρωσι καὶ τὴν ὑγίαν των, τὸ μόνον καταφύγιον τῆς διατηρήσεως αὐτῶν.

Τῇ ἐπαύριον λοιπὸν τὰ πάντα ἐξωμαλύνθησαν διὰ τῆς ἐπεμβάσεως τῶν Κ. Κ. Μίτσελλ καὶ Ἐρ. Φραγκιάδου, ἀποφασισθείσης

μηχανορξίφος ἐτόλμησε προσέτι ἵνα προσάψῃ τοιαῦτα εἰς νέους πίνθη ἀθώους καὶ ἀπείρους τούτων, καὶ γνωστοὺς τοῖς πλείστοις καὶ ἀρίστοις τῶν συμπολιτῶν σας !! Μόνον ἡ μεγάλη ἀναίσχυντία τοῦ ἀνθρώπου μ' ἔκαμε νὰ φρίζω· πῶς ἀπεφάσισε δηλ., ἀφοῦ ἔδωκε δείγματα τρανώγατα τῆς κατ' ἐμοῦ καταφορᾶς του, νὰ προσδάλῃ καὶ αὐτὴν τὴν Ἐφορίαν, σπεύσας ἵνα ἐκδώσῃ τὸ ἔγγραφο τῆς παύσεώς μου παρὰ γνώμην αὐτῆς, καὶ πρὶν τῆς μελλούσης κατὰ τὴν προσεχῆ δευτέραν συνεδριάσεως ὄλων τῶν μελῶν κατὰ τὴν γενομένην τὴν παρασκευὴν (13 Σεπτεμβρ.) ἀπόφασιν. Πῶς δὲν ἐντραπή νὰ γράψῃ ἐν αὐτῷ κατ' ἐγκρισιν καὶ ἐπιταγῆν τῆς ἐντίμου Ἐφορίας, τῆς ὁποίας κατεπάτησε τὴν ἀπόφασιν, καὶ τὴν ὁποίαν δὲν ἐσεβάσθη ποσῶς, θέλων νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν ιδιοτροπίαν καὶ τὸν ἐκδικητικὸν χαρακτῆρά του.

Ἄλλ' ἄς προχωρήσωμεν.

Ὀλίγον μετὰ τὴν λήψιν τοῦ ἐγγράφου τῆς ἀπολύσεώς μου καὶ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Γυμνασιάρχου διὰ τὴν ἐξοχὴν, ἦλθον εἰς τὴν Σχολὴν καὶ οἱ λοιποὶ τρεῖς συναδελφοί, οἵτινες ἰδόντες αὐτὸ καὶ μὴ ἀνεχόμενοι ἵνα πάθω ἐγὼ μόνος, ἐνῶ ἅπαντες ἐκ συμφώνου ἐδώκαμεν τὴν ἀναφορὰν, ἐταράχθησαν σφόδρα, καὶ ἀπεφάσισαν πάραυτα ἵνα παραιτηθῶσι καὶ αὐτῆς ἐγγράφως, ἐφ' ᾧ καὶ συνέταξαν τὴν ἐπιφερομένην παραίτησίν των, ἣν ἐπέδωκαν τῇ ἐπαύριον πρὸς τὸν Γυμνασιάρχον, ἅμα ἐλθόντα ἐκ τῆς ἐξοχῆς.

Πρὸς τὸν Κ. Γυμνασιάρχον καὶ Λειτουργὴν τῆς

Εὐαγγελικῆς Σχολῆς.

Ἐπειδὴ ὁ συναδελφὸς ἡμῶν Κύριος Γ. Σιγαράς ἐπαύθη δι' ὑμετέρου ἐγγράφου, ἐκδοθέντος κατ' ἐγκρισιν καὶ ἐπιταγῆν τῆς ἐντίμου Ἐφορίας τῆς Εὐαγγελ. Σχολῆς, χωρὶς μὲν ν' ἀναφέρηται ἐν αὐτῷ ἡ αἰτία, βεβαίως ὅμως, διότι ἐθεωρήθη αὐτὸς ὡς πρωταίτιος τῆς ἀναφορᾶς καὶ ὄλων τῶν δικαιοκρατιῶν ἀπαιτήσεών μας· καὶ ἐπειδὴ, τούτων ὑποτιθεμένων, προσβαλλόμεθα οἱ λοιποὶ, θεωρούμενοι ὡς ὄργανα ἑτεροκίνητα· περιπλέον δὲ, ἐπειδὴ δὲν ὑπερέρομεν ν' ἀδικῆται ὁ Κ. Σιγαράς ἐξ αἰτίας ἡμῶν, ἐνῶ ἅπαντες εἴμεθα ἐξίσου αἴτιοι, ἀναγκασθέντες ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων· τούτου ἕνεκα παραιτούμεθα ἀπὸ ταύτης τῆς στιγμῆς καὶ παύομεν τῶν ἐργασιῶν μας καὶ οἱ ὑποφαινόμενοι, ἐκτός ἐν δὲν ἀνκαλεσθῇ ἡ παύσις τοῦ συναδελφοῦ ἡμῶν, ὡς μὴ ὄντος αὐτοῦ πρωταίτιου.

Ἄς διαβιβασθῶσι ταῦτα, Κ. Γυμνασιάρχα, πρὸς τὴν ἐντίμον Ἐφορίαν.

Ἐν τοσούτῳ ὑποσημειούμεθα.

Οἱ διδασκαλοί.

Ἐν Σμύρῃ τὴν 15 Σεπτεμβρίου 1846. Ν. Ἀρώνης.

Δ. Μαυροφρύδης, Κ. Σφέτσος.

Ἡ ἔγγραφος αὕτη παραίτησις τῶν τριῶν συναδελφῶν ἐπεδύθη, ὡς προεῖπον, τῷ Γυμνασιάρχῳ τὴν ἐπιούσαν ἐν τῷ γραφεῖῳ τῆς Σχολῆς· ἀλλ' ἐκεῖνος, ἐνδουθεῖς τὴν ἀλωπεκὴν κατὰ τὴν συνήθειάν του, κατεπράυνεν αὐτοὺς ὑποσχόμενος νὰ τοῖς δώσῃ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τοὺς λόγους τῆς παύσεώς μου, οὔτινες, ὡς ἔλεγεν, εἶναι γραπτοί· ἄλλοτε πάλιν, ὡς φύσει ἄστατος καὶ παλιμβουλος, ἠπειλεῖ αὐτοὺς διὰ φυλακισμῶν καὶ ἄλλων τοιούτων, ἐὰν ἀφήσωσι τὰ μαθήματα εἰς τὴν μέσῃν καὶ παραιτήσωσιν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι οἱ συναδελφοί μου οὔτε ἐδειλίασαν ἀπὸ τὰς ἀνοήτους ἀπειλὰς καὶ τὰ νεανιεύματα τοῦ Κ. Χρυσοβέργη, ἀλλ' οὔτε κἄν ἦτο δυνατόν ἡ δίκαιον τούτο· σεβόμενοι τὴν Εὐαγ. Σχολὴν καὶ τὸ φιλόμουσον κοινόν σας, ἀπεφάσισαν πρωτρεπόμενοι καὶ ὑπ' ἐμοῦ νὰ μείνωσιν ἐν αὐτῇ, ἵνα μὴ γεννηθῶσι πλείωτερα ἄτοπα, καὶ ποστρεβῆ μῶμος εἰς τὸ κατὰστημα χάριν ἐνός πασιγγνώστου καὶ διασήμεου πατριαστοῦ. Ἰμεῖς δὲ, φρόνιμοι καὶ νουνεγεῖς Σμυρναῖοι, ἀφέητε νὰ γνωρίσητε ἕκαστον μὲ τὸν καιρὸν, ἐπομένως νὰ κρίνητε καὶ καταδικάσητε τὸν ἔνοχον.

Μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα καὶ τὴν ἀναχώρησίν μου ἐκ τῆς Σχολῆς ἐζήτησα παρὰ τῆς Ἐφορίας διὰ τῶν ΚΚ. Στ. Μίτσελλ, Ἀντ. Μωραϊτίνῃ καὶ Ἐμμ. Πολυδώρου, τοὺς ὁποίους ἔτυχεν ν' ἀπαντήσω, ἀποδεικτικὸν τῆς καλῆς ἢ κακῆς ὑπηρεσίας καὶ διαγωγῆς μου ἐν τῇ Σχολῇ, συνειδῶς ὅτι οὐδέποτε εἰς οὐδὲν προσέκρουσα. Οὗτοι ἐκ συμφώνου μοὶ τὸ ὑπεσχέθησαν· πορσεύεις δὲ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἵνα λάβω αὐτὸ παρὰ τοῦ Κ. Μίτσελλ, ἤκουσα παρ' αὐτοῦ μὲ πολλὴν ἀπορίαν μου, ὅτι δὲν ἐνεκρίθη δῆθεν παρὰ τῶν λοιπῶν συναδελφῶν του ἵνα μοὶ δοθῇ τοιοῦτον ἔγγραφο, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου ἤμην θετικώτατα πληροφορημένος, ὅτι, προταθέντος καὶ τὸ ἐμπόδισεν· ἡ ἀνωτέρω ἀπάντησις τοῦ Κ. Μίτσελλ μ' ἔφερον εἰς τὴν ἀναγκὴν ἵνα ζητήσω αὐτὸ καὶ αὐτῆς ἐγγράφως διὰ τακτικῆς καὶ εὐσχήμου ἀναφορᾶς μου πρὸς τὴν Ἐφορίαν, ὑπὸ ἡμερομηνίαν 23 Σεπτεμβρ., τὴν ὁποίαν ὁμωσυντομίας χάριν δὲν καταχωρίζω ἐν ταῦθα.

Ἡ ἀναφορὰ μου αὕτη ἐπροκάλεσε συζητησὶν περὶ τοῦ αἰτηθέντος ἐγγράφου εἰς τὴν προσεχῆ τῆς Ἐφορίας συνεδρίαν, καθ' ἣν συνεζητήτετο ἀκόμη καὶ ἡ περὶ προσλήψεως διδασκαλοῦ τῆς ζωγραφικῆς πρότασις τοῦ Γυμνασιάρχου, ὅστις ἐζήτηε καὶ τοῦτον ἀνυπερβέτως.

Ἐνῶ δὲ οἱ ΚΚ. ἔφραροι ἔκλινον εἰς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ ἐγγράφου τούτου, καὶ ὠμολόγουν ὅτι ἀδικοῦμαι, καὶ ὅτι, ἀφοῦ ἔλαβον χώραν τὰ προκηθέντα συμβάντα εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως, ἔπρεπεν ἦδη νὰ μὲ ἱκανοποιήσωσι κἄν διὰ τοῦ ἐγγράφου, το ὁποῖον ἀπήτουν· ὁ Κ. Χρυσοβέργης λαβὼν τὸν λόγον, ἐξεφώνησε καὶ αὐτῆς ἀνευθριάτως, ὅτι «δὲν συμφέρει, ἵνα δοθῇ εἰς ἐμὲ τοιοῦτον ἔγγραφο»

δίδοι ἅμα λάβω τοῦτο, ἐνδέχεται γὰ δημοσιεύσω αὐτὸ διὰ τοῦ τύπου καὶ ζητήσω ἱκανοποίησιν ἢ δὲ ἱκανοποιήσις μου θέλει εἶσθαι ἢ γὰ παρατηρηθῆ ἢ γὰ παύσῃ αὐτός». Ἀφίνω τοὺς ἀναγνώστας ἵνα κρίνωσι τί μαρτυροῦσιν οὗτοι οἱ λόγοι του. Ἐντοσοῦτω δὲ ἡ Ἐφορία καλῶς ἢ κακῶς ποιούσα, ἐχαρίστη εἰς αὐτὸν ὡς *Γυμνασιάρχῃ* καὶ συγκατένευσε εἰς τὸ νὰ μὴ δοθῆ· τοῦτο πληροσορθεῖς ἐγὼ ἀκολούθως, οὐδ' ἠθέλησα ἵνα ἐπαναλίσσω αὐτῆς τὴν αἰτησίαν μου, διότι εἰς τὴν πρώτην ἀρνησίαν τῶν Ἐφόρων, ἠθέλα εὐρεθῆ εἰς θεοὺς ἀμύνας, ἠθέλα ἐπικαλεσθῆ τὴν ἀντίληψιν ἄλλων φιλοδικαίων συμπολιτῶν σας, ἠθέλα ζητηθῆ ἐπιμόνωσ ἵνα δικασθῶ μετὰ τοῦ Γυμνασάρχου ἐνώπιον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἄλλων ἀρμοδίων προσώπων, δια νὰ γνωσθῆ ὁ ἀβῶος καὶ νὰ καταδικασθῆ ὁ ἔνοχος παραδειγματικῶς· τοῦτο δὲ ἠθέλην ἐξελέγξει τὰ ἐγκλήματα μου, ἐκν εἶλον, καὶ καταστήσει τὸν Γυμνασιάρχην παντὴ ἀνεύθυνον δια τὴν ἀναιτιολόγητον παύσιν μου, τὴν ὁποίαν ὑπὸ παθους κινουμένος ἐνήργησεν ἐναντίον καὶ τοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Κανονισμοῦ τῶν Σχολείων, τὸν ὁποῖον παρέβη, καὶ τοι ὑποκρινόμενος δι. σέβεται (α). Ἀλλὰ πρὸς ἀποφυγὴν περισπασμῶν καὶ κατα παρακίνησιν ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους τιμῶ καὶ σεβομαι, ἐθυσίασα εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολὴν τὴν ἠθικὴν ἱκανοποιήσιν, ἣν ἐμελλον νὰ λάβω ἀφεύκτως, ἐπιφυλαττόμενος τότε ἵνα δημοσιεύσω ἀκολούθως διὰ τοῦ τύπου τὰ συμβάντα ἐσχάτως εἰς τὴν Εὐαγ. Σχολὴν, ἅτινα ἐκίνησαν μὲν πολλῶν τὴν περιέργειαν, ὀλίγιστοι ὅμως ἐξ ὑμῶν ἠδυνήθησαν νὰ ἐξακριβιώσωσι τὴν ἀλήθειαν καὶ γνωρισωσιν, ὅτι ὁ νυν διευθύνων τὴν Σχολὴν καὶ ὑποσχόμενος ἵνα διδάξῃ τὴν Συμριναϊκὴν Νευλαϊάν τὰ πρὸς τὸν Θεόν, τὸν πλησίον καὶ τὴν πατρίδα αὐτῶν καθηκόντα, εἶναι αὐτόχρημα ἐγωιστῆς, φιλάδικος, ὑβριστῆς, ἰδιότροπος, ἐκδικητικὸς εἰς ἄκρον καὶ μνησικακὸς καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἐσερμημένος παντος εὐγενούς καὶ φιλανθρώπου αἰσθηματος· τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου μαρτυροῦσιν, ὅσοι ἐκ τοῦ πλησίον ἐγνώρισαν τὸν ἀνθρωπὸν καὶ ἐπαροτήρησαν τὸν χαρακτῆρά του· ὅσα ἀνωτέρω ἐκ τῶν ἡμετέρων συμβάντων ἐξέθεσα, καὶ ἄλλα πλεῖστα, τὰ ὁποῖα διὰ συντομίαν παραλείπω, ἀναφέρων ἀκόμη μόνον τὰ ἐπόμενα.

(α) Ἰδὲ τὸ περὶ παύσεως διδακτῶν χωρίον τοῦ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας Κανονισμοῦ. « διδάσκαλος νὰ μὴν ἐκβλίπται ὑπὸ τῶν Ἐπιτροπῶν ἀπὸ τῆς Σχολῆς δι' ἐνόητον λόγον ἐκτός τῆς ἀδείας τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς (ὅπου ὑπάρχει)· ἀφ' οὗ πρότερον ἐξετάσῃ ἀκριβῶς τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα. — Βλ. Κανονισμ. τῆς Μεγ. Ἐκκλ. ἀρθρ. Ε', Περὶ κα' πέντων Ἐπιτροπῶν, § Β', εἰ: σελίδ. 11. — Ὁ Κ. Χρυσόβ. καὶ τοι μὴ ὢν ἐπιτροπος, ἀλλ' ὕποκαμπος ἐπίστος καὶ ἡμῶς εἰς τὴν ἐπιτροπὴν ἐνήργησεν καὶ τὰ τῆς ἐπιτροπῆς, χωρὶς νὰ ψηφίσῃ οὕτε Ἀρχιεπίσκοπος, οὕτε Ἐκκλησίας. Ἐπιτροπὴν, ἣτις ἐν Σμύρνῃ ὑ π ἄ ρ χ ε ι.

Ἀφὸ ὁ Κ. Γυμνασιάρχης κατώρθωσε τὴν παύσιν μου καὶ ἐθριάμβευσα μὲν κατὰ τὴν ἰδεάν του ἀφ' ἐνός μέρους, δὲν ἐσυλλογίσθη δὲ ἀφ' ἐτέρου πόσον ἐταπεινώθη καὶ ἐσυστήθη κακῶς ἐνώπιον τῆς Ἐφορίας, ὅσakis ἐπρόκειτο νὰ καταρροθῆ ἐναντίον μου· δὲν ἐσκέφθη ποσῶς, ὅτι αὐτὸς ἀφ' ἐαυτοῦ βεβαιοῦ καὶ ἀποδεικνύει ἀληθῆ τὴν κακὴν γῆμην, ἣτις, ὡς γινώσκει καὶ ὁ ἴδιος, προηγῆθη τῆς εἰς Σμύρνην ἐλεύσεώς του (α), κατήντησεν εἰς τοσαύτην μικροπρέπειαν, ὥστε ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς λοιποὺς συναδελφούς μου νὰ *συγαγε.λάβωται τοῦ .λοιποῦ μετ' ἐμοῦ* καὶ προέτρεπεν ἕνα τῶν εἰλικρινεστέρων φίλων μου νὰ μὲ μισήσῃ λέγων αὐτῶ, ὅτι ἐγὼ ἐκακολόγησα αὐτὸν δῆθεν ἐνώπιόν του ποτὲ καὶ τόσα ἄλλα παιδαριώδη καὶ οὐτιδανὰ· ἀλλοίμονον εἰς τὸν ἀνθρώπιν! πόσον θέλει νὰ φαίνεται τυταπὸς καὶ ἀβλιος!! ἐσύστησεν ἀνευ αἰτίας ἀγῶνα εἰς τὸν ὁποῖον ὁ νικῆσας κατέστη ἀθλιώτερος τοῦ ἠττηθέντος. Ἐλεγε τότε εἰς τοὺς συναδελφούς μου, ὅτι εἴκοσιν ἡμέρας μετεπειτα θέλει τοῖς κοινοποιήσῃ τοὺς *γρικτοὺς* λόγους, δι' οὓς ἐνήργησεν τὴν παύσιν μου· ἀλλ' ἔμεινεν ἐνώπιον αὐτῶν ἀνυδρος καὶ μετὰ τεσσαρακόντα καὶ μένει ἀκόμη· ὑπεσχεθῆ εἰς τινὰς τῶν ἐπισημοτέρων καὶ διακεκοιμμένων συμπολιτῶν σας, ἀφ' ἐαυτοῦ καὶ μετὰ πάσης προθυμίας ἵνα *λίβη μετ' αὐτῶν ἐξηγήσεις ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν*, καίτοι ἐκεῖνοι οὐδ' ἅπλῃν ἐρώτησιν περὶ τῆς πραξείως του κατεδέχθησαν νὰ τοῦ ἀπευθύνωσιν· ἀλλὰ μὴ ἔχων τί νὰ ἐξηγηθῆ, κρύπτεται ἀπὸ προσώπου αὐτῶν αἰσχυρόμενος, καὶ μολονότι προηγουμένως ἐκαυχῶτο ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ ἐνώπιον τῆς Ἐφορίας λέγων, ὅτι *ἐὰν τις κάμη παρατηρήσεις εἰς τὴν πρῶξίν μου (β) ἐγὼ . . . ἐγὼ . . . ἐγὼ . . . ἐγὼ τὰ οἰκιομῶ ὀ.λα καὶ δίδω τὴν ἀπάντησιν*· τὸν ἐρωτῶμεν μόνον ἥλῃ πῶς δὲν ἐλαβε τὰς ἐξηγήσεις, τὰς ὁποίας αὐτὸς ἐπρότεινε, διότι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἀπαντήσεως προϋποθέτει ἐρώτησιν, τὴν ὁποίαν ἐκείνοι, περιφρο-

(α) Εἰς τὴν πρώτην Συνεδρίασιν τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ Γυμνασάρχου τῆς Εὐαγ. Σχολῆς, γενόμενον ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐλευσίαν του καὶ ἔχουσαν ἀντικείμενον τὴν διάταξιν τῶν μαθημάτων, προλογίζων οὕτως, εἶπεν ἐνώπιον ἀπίστου ἡμῶν ταῦτα — Γνωρίζω, φίλοι μου, ὅτι προηγήθη κακὴ τις φῆμη πρὶν ἐμοῦ (αὐτολεξίαι ἐνθυμούμαι τὸς λόγους του), καὶ ὅτι ἐβρίθην ἀπειρῶ ὑπὸ τῶν ἔθρων μου καὶ τῶν ἔθρων τῆς Εὐαγ. Σχολῆς, οἵτινες ἠτοιμαζόντο νὰ ἐλθῶσιν ἐξ Ἀθηνῶν μετὰ πολυκρίθμου θεραπείας καὶ ὑπαλλήλων, δια νὰ καταλάβωσι τὰς ἐν αὐτῇ θρησκευτικὰς ἐθρας· δύναμαι ὅμως νὰ σῶ βεβαιοῦσῶ, ὅτι θιγῶ διάγει μεθ' ὑμῶν ὡς πατῆρ μετὰ τέκνων, ὡς ἀδελφὸς μετ' ἀδελφῶν καὶ ὡς φίλος μετὰ φίλων κτλ.». Ποῖς παρὰ τὴν συνείδησιν ὅτι ὑπάρχει πανταχοῦ γνωστός καὶ κακῶς φημισμένος· ἡ ἀγάθος τότε τὸν Κ. Χρυσόβιργην νὰ μὰς κοινοποιήσῃ ὅσα ἡ πανάπιστιν ἠγνοοῦμεν, ἢ μόνον ἀμυδρὰν ἰδεάν αὐτῶν εἶχομεν· ἡ ἐνομιζεν ὅτι δὲν ἠθέλαμεν δυνηθῆ νὰ τὸν γνωρισωμεν ἐντὸς ὀλίγου, ἐνῶ τοῦτο ὑπάρχει εὐκολώτατον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μαρῶν, διότι τὸ ἄγριον πῶς καὶ οἱ οἱ τρόποι του διουκούνουσι τὴν ψυχὴν του.

(β) Ὀρθότερον εἰς τὴν πρῶξιν του· διότι ἡ Ἐφορία ἠγνοεῖ αὐτὴν καὶ οὐκ παρὰ πᾶσιν ἐλπὶδα τῆς τὴν προσηχὴ διουτῆραν τὰ πάντα τετελεσμένα.

νοῦντες αὐτὸν ὡς μικροπρεπῆ, οὐδὲ κατεδέχθησαν κῆν, ὡς προεῖπον, νὰ τῷ ἀπευθύνωσιν.

Σημειώσεις. Τὴν λεπτομερῆ ὁπωσοῦν ταύτην ἔλαβον τῶν μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ Κ. Χρυσοβέργη συμβάντων ἔκρινα ἀναγκαιοτάτην διὰ τοὺς ἐν Σμύρῃ ἀναγνώστας.

Φιλόμουσοι καὶ φιλοπάτριδες Σμυρναῖοι! Εἰσῆλθον πτωχὸς εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Σχολὴν σας καὶ ἐξῆλθον τοιοῦτος· τὰς αἰτίας γνωρίζετε· ἀλλὰ δὲν προσεκρούσα ποτέ εἰς τὴν συνειδήσίν μου. Ἐπικαλοῦμαι τὸν Θεὸν μάρτυρα, διὲν ὑπέρησα πάντοτε ἐν αὐτῇ, ὅσον τὸ ἐπ' ἐμοί, μὲ ὄλην τὴν προθυμίαν καὶ ἀφοσίωσιν· καυχῶμαι λοιπὸν πρῶτον μὲν, ὅτι ἐγρημάτιστα διδάτκαλος αὐτῆς, καὶ δεύτερον, διὲν εἵλκυσα τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν συμπάθειάν σας γενικῶς, ἐὰν δὲν λανθάνωμαι· ἐπικαλοῦμαι ἐπίσης μάρτυρα περὶ πίστεως τῆς ἐν τῇ πόλει ὑμῶν διαγωγῆς μου, ὅσας πρῶτον καὶ περὶ ταύτης, ὅσους τῶν ἀρίστων συμπολιτῶν σας μ' ἐγνώρισαν πλησιέστερον· καὶ ὅσον δὲ ἀφ' ὧν τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν μου ἐν τῇ Σχολῇ, αὐτὸς ὁ Γυμνασιάρχης, ὅστις καὶ εἰς παραδόσεις μου παρασταθεῖς, καὶ τοὺς μαθητὰς τῆς ταξείως, ἣν εἶχον, πολλὰς καὶ πρὸντος καὶ ἀπύοντος ἐμοῦ εἰς ἄλλην τάξιν ἐξετάσας, ἐξέφρασε τὴν εὐχαρίστησιν τοῦ ἐνώπιον τῆς Ἐφορῆς καὶ ἄλλων διακεκριμένων συμπολιτῶν σας· ἵχνος μόνον συνειδήσεως ἐὰν ἔχη, θέλει ὁμολογήσει τὴν ἀλήθειαν· ἐὰν δὲ ἦ ἡ λέγη τάναντι, φαίνεται, ὅτι αὐτὸς ἀναιρῆ ἐκυτὸν καὶ ἢ πρότερον ἢ ὕστερον ψεύδεται· διότι πολλοὶ καὶ καλοὶ ἐν Σμύρῃ ἐνθυμοῦνται ἀκόμη ὅσα ὑπὲρ ἐμοῦ ἄπας καὶ πολλὰς ἐνώπιον αὐτῶν ἕως χθὲς ἐξέφραξεν.

Τὴν πρόσδον καὶ βελτίωσιν τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς σας, Σμυρναῖοι, μόνον ἐπιθυμῶν, καὶ οὐδέποτε νὰ ἐξελέγξω τὰς ἐγνωσμένους δυσπραγίας καὶ ἔξιδουσίας τοῦ ἐντιμοῦ *Γυμνασιάρχου καὶ Διευθυντοῦ* αὐτῆς Κ. Χρυσοβέργη προθέμενος, οὐδὲ να συστήσω ἑμαυτὸν ἀπολογούμενος εἰς τὴν κατ' ἐμοῦ γενομένην ὑπ' αὐτοῦ προσβολῆν, δημοσιεύω εἰς τοῦ ὑστερήματος τὴν προνοήσαν διατριβὴν χάριν τῆς Εὐαγγελ. Σχολῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀνάγκη ἵνα ἐπιστήσετε τὴν προσοχήν σας, ὅσον ἐνεσσι τίχον· ἢ ἀνωτέρω ἐκθεσίς τῶν μεταξὺ τοῦ Γυμνασιάρχου καὶ ἡμῶν, ἰδίως δὲ ἐμοῦ, συμβάντων δεικνύει, ὅτι οὐδὲν οὐσιώδες αἴτιον προεκκλίτεται αὐτὰ· τὸ ἀληθὲς καὶ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Κ. Γυμνασιάρχης ἐφοβῆθη ἵτως τὰς σχέσεις μου. Γινώσκων ὅτι εἰσέρχομαι ἐλευθέρως εἰς πολλοὺς οἴκους τῶν καλλιτέρων συμπολιτῶν σας, καὶ ὅτι χαίρω πλήρη τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν φιλίαν τῶν συνειδῶς δε καὶ ὅτι μετέρχεται ἀγυρτεῖαν καὶ ἀπίτην ἐν τῇ Σχολῇ, καὶ προσπαθῶν ἵνα ῥίψη κόνιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν οὐκ τῆς πληθῆος τῶν μαθημάτων καὶ τῆς κομπορρημοσύνης του, συνελθεὶν ἀναμφιβόλως ὑπονοίας κατ' ἐμοῦ, ὅτι δυνατόν θέλων ἢ μὴ νὰ τὸν φανερώσω,

καὶ γνωσθῆ ἡ ἀγυρτεῖα καὶ ἡ ἀπίτη του· διὸ καὶ ἔαρινεν, ὡς φαίνεται, ἀναγκαιοτάτην διὰ τοὺς σκοποὺς του τὴν ἀπομακρυσίαν μου καὶ ἐνήρησεν αὐτὴν διὰ μεγάλων θυσιῶν τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας του, ὥστε ἐξηυτέλισεν ἑαυτὸν παντάπασι.

Τοιοῦτος διδάσκαλος, φιλόμουσοι Σμυρναῖοι, διευθύνει σήμερον κατὰ δυστυχίαν τὴν Εὐαγγ. Σχολὴν σας καὶ τὸ μέλλον τῶν τέκνων σας. Γινώσκετε ἅπαντες πῶς διατηρεῖται τῶν Μουσῶν τοῦτο τὸ θεῖον τέμενος, καὶ ὅτι εἰς τὴν ἀνέργειαν αὐτοῦ ὁμοῦ μὲ τὸν βαθυπλοῦτον πολίτην συνεισέφερε καὶ ὁ πτωχὸς ἐκ τοῦ ὑστερήματος, καὶ ὁ ὀρφανὸς, καὶ ἡ γῆρα τα δύο τῆς λεπτά. Μὴ θαμβόνησε λοιπὸν ἀπὸ τὰ ἀναριθμητὰ Ἐγὼ τοῦ ἀνθρώπου, τὰ μακρὰ προγράμματα του καὶ τὴν ποικιλίαν τῶν ἐν αὐτοῖς μαθημάτων (α)· καὶ ἀναμφιβόλως δὲν θαμβόνησε πλέον, διότι ἐγνωρίσατε ἤδη αὐτὸν ἀρκετὰ. Ο καιρὸς τῶν τέκνων σας εἶναι πολυτιμώτατος. Ἐκ τῆς παιδαγωγίας αὐτῶν ἐξαρτᾶται ἅπανα ἡ ζωὴ των καὶ ἡ εὐτυχία τῶν οἴκων καὶ τῆς πόλεως ὑμῶν· θεραπεύσατε λοιπὸν τὸ κακὸν ἐγκαίρως, ἵνα μὴ κατατήση ἀκολούθως ἀνάτονον, καὶ δαπανῶνται εἰς μάτην οἱ ἄλλοι μισθοὶ

(α) Πρὸς γνῶσιν καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι λογίων καταχωρίζεται ἑνταῦθα συνοπτικῶς καὶ ἐν εἰδι ὑποσημειώσεως τὸ πρόγραμμα τῆς ἐν Σμύρῃ Εὐαγγ. Σχολῆς ἀρ. 13 ο ὑ ρ η μ α τοῦ Κ. Χρυσοβέργη, εἰς τὸ ὅποιον τὴν σύνταξιν ἰδακτικῶν ὡς προεῖπεν, πλείους τῶν 10 ἡμῶν.— Ἀ. ἡ κατωτέρα τοῦ Σχολείου Ταξίς—Ἑλληνικά. Ἐνύπν. Λουκιανού, γραμματικῆ καὶ ὑπαγορεύσεως ἑκ τινος βιβλίου. Ὁθωμανικῆς ἀρχαί. Γαλλικῆς ἀρχαί. Ἀριθμητικῆς στοιχεῖα. Ἰχνογραφία καὶ Καλλιγραφία. Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ Γενικῆ τῶν ἀρχ. ἰθῶν. Γεωγραφία τοῦ παλαιῦ κόσμου, καὶ Φυσιογραφία· τὸ περὶ ὕδατων ὄρει ἀκρῶσεως μαθημ. καὶ ἰεθμοῦ 36.— Β' Τάξις.— Ἱστορία Νέας Διαθήκης μετ' ἐπιτομῆς διδασκαλίας περὶ ἠθῶν καὶ ἰθῶν τῶν Χριστιανῶν. Ἑλλνικ. Λυζίου ἐπιτομῆς πλῆρες τεχνολογικ. καὶ περὶ δριμυουργίας λιξ. ἐν ἐπιτομῇ, καὶ ὑπαγορεύσεως ἑκ τινος βιβλίου. Ὁθωμ. συνέλ. Γαλλικ. συνέλ. Ἱταλικῆς ἀρχαί. Ἀγγλικῆς συνέλ. Ἀριθμ. συνέλ. καὶ τέλος. Καλλιγρ. καὶ Ἰχνογρ. καμπυλόγραμμα καὶ παράστασις ἀντικειμένων πολιτικῆ καὶ φυτικῆ Γεωγρ. Ἱστορ. τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, μίχρη Ρωμαίων, Φυσιογρ. περὶ ἐνορχήνων σωμάτων καὶ περὶ φυτῶν.— ὄρει ἀκρῶσεως καὶ ἰεθμοῦ 43.— Γ' ἡ ἀνωτάτη τοῦ Σχολείου Τάξις.— Κατήχ. Πλάτωνος ἢ ἑτέρα. Ἑλληνικ. Ὀλυμπιακοῦ Δημοσθ. καὶ Πλάτ. Εὐθύρρ. καὶ Ἀπολογ. Γραμματ. Γενικῆ ἐ-ανάλ. καὶ περὶ παραγωγ. καὶ συνωνύμ. ἀνὰ λόγου καὶ περὶ συμφωνιῶν ἐν ἐπιτομῇ καὶ ὑπαγρ. ἐκ τῆς ἀρχ. Ἑλλν. Ὁθωμ. συνέλ. καὶ παράφρασις καὶ ἐφαρμογῆ γραμματ., Γαλλικῆς ὡπαύτως, Ἀγγλικ. ὡπαύτως. Ἱταλ. καὶ λατιν. ἀρχαί, Ἀριθμ. ἢ κατὰ τῶν, Καλλιγρ. καὶ Ἰχνογρ. συνέλ. Φυσικῆ Γεωγρ. καὶ προῶπ. Μαθηματικῆς. Ἱστορ. Ρωμαίων καὶ Καρχηδόν. καὶ Ρωμαϊκῆ ἀρχαιολογ. Σύ-θεις ἐπιστολῶν εἰς τὴν οἰκουμ. γλῶτ. Φυσιογρ. περὶ ζῶων καὶ περὶ ἀνθρώπου. Διπλογραφίας ἐπίτ. ὁ δασκ. μετ' ἐφαρμογῆς.— ὄρει ἀκρῶσεως καὶ ἰεθμοῦ 46. Γυμνασιῶν α καὶ μόνη Τάξις.— Ἑλληνικά Αισχίν. κ. Κτησιφ. Λυκούργ. κ Λεωκ. καὶ Πλάτ. Κρίτ. καὶ Φαίδ., Γραμματ. Περὶ προτάσ. Συντακτ. περὶ συμφωνιῶν κατ' ἕκτασ. καὶ θεματογραφία. Δατ. Βία Κορν. Νίπωτ. τέλος ἐτυμολογ. καὶ συντακτ. ἀρχαί. Ὁθωμ. συνέλ. Ραλ. συνέλ. καὶ θεματογρ. Ἀγγλικ. συνέλ. Ἱταλ. ἀρχαί. Ἀγγλ. μίχρης ἐξισώσ. β'. βαθμοῦ, Γεωμετρικῆ Λεγίνδρ. γ. καὶ δ. βιβλ. καὶ Φυσικῆ Μαθημ. Γεωγρ. Ἀνθρωπολογία καὶ Ψυχολογία, Ἰχνογρ. συνέλ. Ἱστορ. τοῦ Μῖσου αἰῶνος, Ἐπιστολ. τοπο μετ' ἐρμηνείας, Διπλογραφ. μετὰ λόγου θεωρίας καὶ ἐφαρμογῆς. ὄρει ἀκρῶσεως καὶ ἰεθμοῦ. 45 ἢ 46. Τὰ μαθήματα ἐκείσεως τῆς τάξεως εἶναι δι' ὅλους τοὺς μαθητὰς αὐτῆς ὑπρωτικῆ. Ἐξ αὐτῶν ὅμως 3 ἢ 4 χρησιμεύουν μόνον δι' ἐπίδειξιν, ὡς μὴ παραδιδόμενα.

καὶ τὰ ἐπιμίθια τοῦ Γυμνασιάρχου· διότι ὁ ἄνθρωπος οὗτος μάρτυς μου ὁ καρδιογνώστης Θεός, πολλάκις ἐξεφράσθη ἰκερυβειάτως, ὅτι οἱ Σμυρναῖοι ἐπίδειξαν μόνον καὶ οὐδὲν ἄλλο θέλουσιν.

Ἐπὶ τοιοῦτου ἀξιώματος βιώνων, ἢ ἄλλως τὴν ἐπίδειξιν πραγματικῶς θηρεύων πάντοτε, ἐνασχολεῖται ἀκαταπαύστως ὁ γεννηδᾶς οὗτος ἵνα σὰς θαμβῶσῃ καὶ ῥίψῃ τῶντι κόνιν εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, μὴ ἀποβλέπων κυρίως καὶ ἀληθῶς εἰς ἄλλο, εἰμὴ εἰς τὴν χρηματικὴν του ὠφελίαν πρῶτον καὶ ἔπειτα εἰς τὴν εὐχαρίστησιν τῆς μωρᾶς δοξομανίας του. Οἱ περιττοὶ κόποι τῶν διδασκάλων, ὁ μέγας περιορισμὸς αὐτῶν, ἐξαιρουμένου ὅμως ἀπ' ὅλα ταῦτα τοῦ Γυμνασιάρχου, ἢ πληθὺς τῶν μαθημάτων, αἱ κομπορρημοσύναι, αἱ μεγαλαυχίαι, τὰ πολλὰ Ἐγὼ (α) ὁ ἰδιαίτερος ἱματισμὸς τῶν μαθητῶν καὶ τὰ τοιαῦτα, ποῖον ἄλλον παρὰ τὸν τοῦ νᾶ σὰς θαμβῶσῃ σκοποὺν ἔχουσιν;

Ἄλλα καὶ τὰ πλεῖστα τούτων, Σμυρναῖοι, ἵνα μὴ εἶπω ὅλα, ὑπῆρξαν προσκαίρα· ἢ μὲν λεγομένη δραστηριότης τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργεῖται μόνον ἐπὶ τῶν ταλαιπώρων διδασκάλων, τοὺς ὁποίους θέλει πάντοτε νὰ μεταχειρίζεται ὡς δούλους του καὶ οὐχὶ ὡς συναδελφοὺς, τῶν ὁποίων προΐσταται, διὰ τὰ τοὺς παῖρη τὸν ἄερα, ὡς λέγει ὁ Κ. Διευθυντῆς. Δύναμαι νὰ σὰς βεβαιώσω μεθ' ὅρκου, ὅτι, ἰφ' ἧς ἦλθεν, πρὸ μὲν μεσημέρ. μόλις εἶδον αὐτὸν νὰ καθίσῃ εἰκοσι φορὰς περίπου καὶ παραδῶσῃ ὑπὸ σπυρὶν τακτικῶς, δαπανῶν ὀλοκλήρους τὲς ὥρας, τὰς ὁποίας αὐτὸς περὶ τοῦ Γυμνασιάρχου διεγραψεν ἐν τῷ προγράμματι (β)· ποτὲ μὲν ἔλεγεν ἐχρεώσται ν' ἀνταποδώσῃ ἐπισκέψεις, ἄλλοτε δὲ ἔτρεχεν ἵνα λαβῇ ἐξ Ἑλλάδος καὶ ἐκ τῆς συζύγου του γράμματα, διὰ τὰ ὅποια ἀνησυχῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐνασχοληθῇ εἰς παραδῶσιν μαθήματος· ἄλλοτε εἶπεν ἰδικιτέρας ὑπηρεσίας· ἄλλοτε ἀλγῶν τὴν κεφαλὴν, ἀφινεν εἰς τὸ μέσον τὰ μαθήματα καὶ περιερέρετο ἔνθεν κἀκεῖθεν πρὸς διασκεδάσιν· ἄλλοτε ἐπορεύετο πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν λοιπῶν Σχολείων, ἐνεκα τοῦ ὁποίου ἀμελεῖ συχνότατα τὰ καθήκοντά του ἐν τῇ Ἐπαγ. Σχολῇ, ὥστε ἀνάγκη ἵνα θεραπευθῇ καὶ τούτο· καὶ ἄλλοτε ἄλλως προφασιζόμενος περιήρχετο εἰς τὰς ὁδοὺς

(α) Ὅσιν Σμύρνη πῶσσαν τὸν Κ. Χρυσοβέργην ὁμιλοῦντα καὶ ἐγὼ τῶν ἐπιμαρτύρων, ὅτι, ἐὰν εἴδων τῶν λόγων τοῦ ἀφαιρέσει τις τὰ Ἐγὼ, τὸ ὑπολίπον εἶναι μ. η. δ. ε. γ.

(β) Ἄπαντες οἱ διδ. καὶ Καθηγηταὶ (λέγει εἰς τὸν Κανονισμὸν του) ὀφείλουσιν ἵνα παρευρίσκωνται εἰς τὴν μελλουσὴν ἵνα παραδῶσιν τάξιν ἀκριβῶς κατὰ τὰς ἐν τῷ Προγράμματι ὁρισμένας ἡμέρας καὶ ὥρας, καὶ διαμένωσιν ἀπαραιτωτῶς ὀλοκλήρον τὸν προδιωρισμένον χρόνον τοῦ μαθήματος, ἐκπληροῦντες πιστῶς καὶ τιμῶς τὸ καθῆκον αὐτῶν, ἐπὶ προστίμῳ πέντε μέχρι πενήκοντα ἀργυρίων ἐν περιπτώσει ὀλιγορίας, παρακοῆς ἢ ὑποτροπῆς· κτλ. Βλ. Κανονισμ. Εὐαγ. Σχολ. σελ. 19, § 4. Πόσας πενήκοντα καὶ πενήκοντάδας ἀργυρίων χρεωστὲὶ ὁ Κ. Γυμνασιάρχος εἰς τὸ ταμίσιον τῆς Σχολῆς διὰ τὰς κωλυθῆσιν ὀλιγορίας καὶ ὑποτροπῆς του.

ὡς βλέπετε αὐτὴν ἀκόμη καὶ σήμερον, καὶ τὸν νομίζετε ἴσως θαυματουργὸν ἀποροῦντες πῶς, ἐνῶ ἀκαταπαύστως περιφέρεται καὶ εἶναι παρταγοῦ παρών, ἐπαρκεῖ καὶ εἰς τὴν Σχολὴν, παραδίδων τόσα μαθήματα καὶ διευθύνων τὸ κατὰστημα· μετὰ μεσημέρ. δὲ μόλις σχεδὸν περὶ τὸ τέλος τῶν παραδῶσεων ἐφαινότο καὶ ἐχίνετο εὐθύς. Τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου δύνασθε νὰ βεβαιωθῆτε παρὰ τῶν μαθητῶν ἐν γένει, ἰδίως δὲ τῶν τοῦ Γυμνασίου, οὔτεως τὸν παρελθόντα Αὐγουστον μετὰ τὰς διακοπὰς καὶ τὴν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων τρεῖς καὶ τετράκις ἀπεφάσιον ἵνα προσκαλέσωσιν αὐτὸν ἀπὸ τῆν ἔξοχῆν, ὅπου ἡσύχαζεν ἱκανὰς ἡμέρας, καὶ τοὺς ἐμποδίσασιν ἡμεῖς.

Ἢ δὲ περὶ τὴν διαγωγὴν τῶν μαθητῶν, τὴν εὐταξίαν καὶ τὴν παρουσίαν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσθινὴν προσευχὴν κατ' ἀρχὰς φανεῖσθαι δι' ὀλίγον αὐστηρότης, ἐξέλιπεν ἐπίσης καὶ τὰ πάντα ἐχαλαροῦνθαι ἀνδιδάσαντες οἱ μαθηταὶ διὰ τὴν πληθύν τῶν μαθημάτων καὶ τὰς ἀπουσίας του, καὶ ἀπαυδήσαντες ἐκ τῶν ὑπερμετρῶν καὶ ἀνωφελῶν κόπων, οὓς καταθέτουσιν, ἐκτός ὅτι τινὲς ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Σχολῆς καὶ ἄλλοι ἰτοιμᾶζονται, τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῶν ἐλλείπει σχεδὸν καθ' ἑκάστην περὶ τῶν ἀπουσιῶν τῶν μαθητῶν οἱ διδ. πολλὰκις ἀνεφέρθησαν πρὸς τὸν Γυμνασιάρχον, ἐνόησε δὲ ἐνώπιον καὶ τῶν παρόντων μαθητῶν οὗτος δὲ καίτοι ὑποσχόμενος, διὰ τὴν τιμωρῆσθαι τοὺς ἀπόντας καὶ ἐπαναφέρει αὐτοὺς εἰς τὰ χρέη των, οὐδέποτε ὅμως εἶπεν εἰς οὐδένα τούτων τὸ παρκαμικρὸν, ἀλλ' οὐδέ τὸς ἠρώτησε κἂν τὰς αἰτίας τῶν ἀπουσιῶν, ἐνῶ κατ' ἀρχὰς ἐζήτηι ἀπυδειξίς τῶν γονέων κτλ.

Τὰ δὲ τῶν καθ' ἑκάστην ἀπουσιῶν τοῦ Γυμνασιάρχου ἀποτελέσματα διαφύσσει γνωστὰ εἰς τοὺς ἐπισκεφθέντας τὴν Σχολὴν, ἢ ἀπλῶς διαβάντας κτῶθεν εἰς τοιαῦτα περιστάσεις· θύροτος μέγας καὶ ταραχὴ εἰς τὴν τάξιν του ὕελοι συνερίβονται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπομένως στένοχωροῦνται καὶ προσβολῶντες ἀνωφελῶς, ἐξέρχονται καὶ περιφέρονται παντοῦ. Ἐκθέτων ταῦτα, δὲν προτίθεμαι ποσῶς ἵνα προσέλω τὴν εὐαγωγὴν καὶ εὐφυῆ Νεολαίαν τῆς Σμύρνης, ἀλλὰ μόνον ἵνα ἐπιστήσω τὴν προσοχὴν τῶν φιλοστόργων γονέων εἰς τὴν κατάχρησιν ταύτην τοῦ πλουτιμοῦ χρόνου τῶν τέκνων των, ἧτις ἔχει ἄλλοθεν τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀρχήν. Εἶναι ἀληθὲς μὲν καὶ ἀναντιρρήτον, ὅτι ἡ παιδικὴ ἡλικία παρεκτρέφεται εἰς τοιαῦτα, ὅσον ἡσυχὸι καὶ φρόνιμοι ἂν ὑποτεθῶσιν οἱ παῖδες· οἱ ἀνάδεχόμενοι ὅμως τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν, ὡς μέλλοντες ν' ἀπολογηθῶσι ποτὲ ἐνώπιον τοῦ δημοσίου καὶ τῶν γονέων, δὲν πρέπει ν' ἀμελῶσι τὸ καθήκον, ἀφίνοντες αὐτοὺς ἵνα ἀγωνταὶ ὅπου αἱ παιδικαὶ καὶ νεανικαὶ κλίσεις τοὺς παρασύρουσιν.

Ἀλλὰ περὶ πάντων τούτων ἕκαστος ὑμῶν, φιλόμουσι Σμυρναῖοι, θέλει βεβαίως ἀπευθύνει παρατηρήσεις πρὸς τὴν ἐντίμον Ἐφορίαν, ἐπὶ

τῆς ἐπαγρυπνήσεως τῆς ὁποίας καὶ τῶν φροντίδων διὰ τὴν Σχολὴν ἐπαναπαύεσθε. Εἶναι ἀληθὲς καὶ γνωστὸν πᾶσιν ὑμῖν, ὅτι οἱ Κ. Κ. Ἐφοροὶ, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἀνεδέχθησαν τὴν ἐπιμέλειαν τῆς Σχολῆς, ἐπεδείξαντο ζῆλον ἀξίεπαινον καὶ προθυμίαν μεγάλην διὰ τε πᾶν ἄλλο ἀφορῶν αὐτὴν καὶ τὴν πρόσκλησιν τοῦ Διευθυντοῦ καὶ διατελοῦσιν ἔχοντες τὴναυτὴν προθυμίαν· μόνον ἀπόλυτον πληρεξουσιότητα ἵνα διατίθεται καὶ διεξάγῃ ὅπως βούλεται τὰ ἐν τῇ Σχολῇ ἔπρεπεν ἴσως νὰ μὴ χορηγήσωσιν εἰς τὸν Γυμνασιάρχην, οὐδὲ νὰ ὑποχωρῶσι τὸσον εὐδιαθετως εἰς τὰς ιδέας καὶ ἀξιώσεις αὐτοῦ, ὅστις ὡς ἐκ τούτου ἐκπληροῦ σήμερον αὐτεπαγγέλτως καὶ χρεῖα Ἐφορίας· διότι ὁσакις ἡ Ἐφορία συνέχεται εἰς συνεδρίασιν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ, ἰδοὺ καὶ ἐκεῖνος αὐτόκλητος· συγκαθίσταται ἐπομένως μετὰ τῶν Ἐφόρων, προκειμένης ἀνάγκης ἢ μὴ, γνωμοδοτεῖ περὶ ὅσων δὲν τῶ ἀνήκουσιν, καὶ συνεξέρχεται μετ' αὐτῶν· τὸ καλὸν δὲ εἶναι, ὅτι αἱ συνεδριάσεις λαμβάνουσι χώραν, ὅταν ὁ Γυμνασιάρχης δὲν ἔχῃ παραδοσιν· καὶ ὁμοίως οἱ Κ. Κ. Ἐφοροὶ ἀπεφάσισαν πολλὰκις νὰ εἴπωσι πρὸς αὐτὸν ἵνα ἀπέλθῃ εἰς τὰ χρεῖα του, καὶ ὅτι, χρεῖας τυχοῦσης, τὸν πρυσκαλοῦσιν αὐτοί· ἀλλὰ πάλιν ἢ ἀσυμφωνοῦντες, ὡς λέγεται, ἢ συστελλόμενοι, τὸν ἀφῆκαν ἵνα κρίνῃ μόνος του καὶ γνωρίσῃ πόσον γίνεται ὄχληρὸς καὶ ἀδιάκριτος, διὰ τοιούτων ἐπεμβάσεων εἰς τὰ ἔργα των.

Ὁ νέος οὗτος Ἡρακλῆς, Σμυρναῖος, ὅστις καυχᾶται, ὅτι ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν σας καὶ ἐκαθίστασε τὴν κόπρον τοῦ Λύγειου, καὶ προτίθεται ἵνα ἐκετέλῃ δεκάτον τρίτον ἄλλον, νὰ φωτίσῃ δηλ. τὴν Σμύρνην, ἀψίκαρος ὢν αὐτὸς, ἀποδίδει εἰς ὑμᾶς τὸ ἐλάττωμα τοῦτο. Ἐγνώρισεν, ὅτι πρὸ πολλοῦ ὑπάρχει ψυχρότης ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν σας ἐκείνων, ὅσοι ἤκουσαν μόνον λόγους· κατὰ συνήθη Ἐγὼ χωρὶς νὰ ἰδῶσι πράγματα· αἱ προσκλήσεις ἐπομένως εἰς πολυτελῆ δειπνα, αἱ λοιπαὶ περιπερήσεις καὶ πάντα τὰ τὴν Σμυρναϊκὴν φιλοξενίαν δεικνύοντα ἐξέλιπον ἤδη διὰ τὰυτα, ἀφοῦ πολλὰκις ἀπεκάλεσεν ὑμᾶς ἀψίκαρους, Σὲ παρομοιάζει ἤδη καὶ μετὰ τοὺς παλαιούς Ἀθηναίους ὡς πρὸς τὸ ἄστατον ἔννοῶν διὰ τοῦτου, ὅτι ἐνῶ ἐλθόντα εἰς Σμύρνην τὸν ὑπεροψώσατε, ὡς προσδοκῶντες ἀγαθόν τι παρ' αὐτοῦ, καὶ ἐφιλοτιμήσθε τίς να περιποιήσῃ αὐτὸν πρῶτο, καὶ περισσότερον, ἦδη δεικνύσθε πᾶντὴ ἀδιήκροισι καὶ ψυχροῖς πρὸς αὐτόν. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἄς σρεῖψω τὸν λόγον πρὸς τὸν Γυμνασιάρχην. Ἀδικεῖς τοῦς Σμυρναίους, Κ. Χρυσοβέργη· μετέβαλον νὰί τρόπους, ἀλλ' ἀφοῦ σὺ πρῶτος ἐφάνης διάφορος παρ' ὅτι σ' ἐνόμιζον καὶ κατεγράσθης τὰς περιποιήσεις των. Ἐπιστηρίζεσαι εἰς τὰς πολυτετεῖς μετ' αὐτῶν συμφωνίας σου καὶ εἰς τὰ ἔγγραφα· ἀλλὰ τὰ τοιαῦτα διαλύονται παντοῦ ὡς ἱστός ἀράχνης, ὅταν τὸ ἕτερον τῶν συμβαλλομένων μερῶν δὲν ἐμμένῃ εἰς τὰς ὑποσχέσεις του· καυχᾶσαι σὺ, ὅτι εἶσαι Χρυσοβέργη, καὶ ὅτι δὲν βραδύνεις νὰ τοῖς ἀφήσῃς τὴν ὑγείαν, ὡς

ἐπραξες τοῦτο ἄλλοτε καὶ εἰς Ναυπλίαν, ὅπου ὀλίγον ἔλειψε ν' ἀναστατώσῃς τὸ Γυμνάσιον διὰ τῶν μετὰ τῶν συναδελφῶν ἀδιακόπων διενεξέων σου (α), ἐὰν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν ἐπρολάμβανεν ἵνα σὲ παύσῃ ὀλίγον μετὰ τὸν διορισμόν σου, ἀφοῦ ἐδοκιμάσθη ὁ χαρακτήρ σου· ἀλλὰ καυχῶνται καὶ οἱ Σμυρναῖοι, ὅτι εἶναι Σμυρναῖοι καὶ ὅτι εἶδον τόσους ἄλλους καθηγητὰς πρὶν σοῦ εἰς τὴν Εὐαγ. Σχολὴν, τῶν ὁποίων σὺ δὲν εἶσαι ἄξιος κύψας νὰ λύσῃς τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων· ἐπειδὴ ἐκεῖνοι μὲν διήγον πραγματικῶς ὡς Γυμνασιάρχαι καὶ Καθηγηταί, ἐνῶ σὺ μάλις ἐφάσας εἰς Σμύρνην καὶ πάραυτα ἐφάνης ἐπὶ κεφαλῆς πραγμάτων πάντῃ ξένων καὶ ἀλλοτρίων εἰς σέ. Ἄν μείνης ἀκόμη ὀλίγον καιρὸν, δὲν εἶναι παράδοξον νὰ ζητήσῃς ἵνα σὲ ἐκλέξωσι καὶ μέλος τῆς δωδεκανδρίας ἢ δημογέροντα.

Ὀλίγα ἀκόμη, Κ. Χρυσοβέργη, ἃς προσθέσω πρὸς μετριάσιν τῆς ἀλαζονείας σου· ἀκούσον αὐτὰ μετὰ προσοχῆς, ἂν ἀγαπᾷς, διότι εἶναι ἀληθεῖαι ἀναντίρρητοι. Οἱ Σμυρναῖοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἀπονέμεις τοὺς χαρακτήρας σου, εἶναι ἐμπειρότατοι περὶ τὸ διαγιγνώσκειν ἕκαστον καὶ κρίνειν περὶ αὐτοῦ ἀλανάστως ἐκ πρώτης ὄψεως καὶ συνεντεύξεως· βεβαιώθητι λοιπόν, ὅτι ἐστάθμισαν καὶ σέ, ἅμα σὲ εἶδον καὶ σὲ ἐγνώρισαν ὀλίγον μόνον· εἶναι ὁμοίως εἰς ἄκρον πολιτικοῖ (ὡς λέγεται) καὶ οὐχὶ ἀπότομοι, ὥστε ἀνέχονται διὰ τοῦτο καὶ τὰς ἄλλεῖψεις τῶν ἀνθρώπων. Πλανᾷσαι λοιπόν, ἐὰν νομίζῃς, ὅτι τοὺς θαμβῶνεις μετὰ τὴν βαττολογίαν καὶ περιαιτολογίαν σου· ὅταν εὐρισκόμενος εἰς πᾶσαν συναναστροφὴν, δὲν παραχωρῆς εἰς ἄλλον νὰ προφέρῃ λέξιν, ἀλλὰ διεξέρχῃσαι τὰ κατορθώματά σου· ὅταν καυχᾷσαι, ὅτι ἐφερες ὄπλα εἰς τὸν ὑπερ ἀνεξαρτησίας ἱερὸν ἀγῶνα, ἐνῶ σὺ αὐτὸς ἐξ ἀπροσεξίας ὠμολόγησας πολλὰκις, ὅτι ἐφυγες ἀπὸ τὰς Κυθωνίας καὶ ἐκρύβης εἰς τὸν Ἄθωνα· ὅτι συνήργησας μεγαλῶσαις τὴν μεταβολὴν τῆς Γ' Σεπτεμβρίου, ἐνῶ μόλις τὴν μεσημβρίαν τῆς ἐνδοξοῦ ταύτης ἡμέρας ἐξῆλθες ὀλίγον τοῦ οἴκου σου καὶ τοῦτο· ἀφοῦ ἐμαθεῖς, ὅτι τὰ πάντα ἐτελείωσαν· ὅταν διασύρῃς ἄνδρας διασήμους τῆς Ἑλλάδος καὶ καθηγητὰς διαπρέποντας ἐν αὐτῇ, ἀποκαλῶν τὸν μὲν ἀμέθοδον, τὸν δ' ἄλλον ἀμαθῆ καὶ τοὺς ἄλλους ἄλλως, καυχώμενος ὅτι εἰσπούρισε (ἦ γουὺ ὕβρισις!!) τὸν γέροντα διδάσκαλόν σου Κ. Ἀσώπιον, Καθηγητὴν σήμερον ἀξιοσέβαστον τοῦ ἐν Ἀθήναις Πανεπιστημίου, πρότερον

(α) Ἐκ τῶν πολλῶν ἐν Ναυπλίᾳ συμβάντων, ἅτινα ἐν Σμύρνην ἔμαθον, ἀναφέρω μόνον ἐν, ὅμοιον ἄρκετὰ μὲ τὸ ἡμέτερον· ἔχον δὲ Κ. Χρυσοβ. διενεξίεις σφοδρὰς μετὰ τοῦ πρεσβυτέρου σου ἐν τῇ τῆς Ναυπλίας Γυμνασίῳ, δὲν ἐξεπλήρωσεν ἱκανὰς ἡμέρας τὰ χρεῖα του· πρὸς δὲ τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῶν ἵνα συνέλθῃ εἰς αὐτὸν, διότι ἡ Κυβέρνησις θὰ δυσχερῆσθῃ καὶ ἐπομένως θὰ... ἀπεκρίνατο· «δὲν ὑποφέρω νὰ τὸν βλέπω· ἐνόςφῳ ὑπάρχει ἐκεῖνος εἰς τὸ Γυμνάσιον, ἀδύνατον νὰ πατήσω ἐγὼ τὸν πόδα μου ἐκεῖ· ἢ ἐγὼ».

δὲ τῆς ἐν Κερκύρα Ἰονίου Ἀκαδημίας καὶ διασκορπίσεις ἀκόμη ἐν Σμύρῃ τὸ κατ' αὐτοῦ φυλλάδιόν σου γαυριῶν διὰ τὴν περὶ τὰ τοιαῦτα μεγάλῃ σου ἰκανότητι· ὅταν καταφέρῃσαι ἀτυστολῶς ἐναντίον εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ μάλιστα τεθνεώτων, λέγων, ὅτι, καὶ τοὶ προσκληθεῖς δὲν κατεδέχθης ὁμῶς νὰ συνοδεύσῃς τὴν κηδείαν τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Ριζάρη (α) ὅς τε κατέστρεψε τὸν β' ὄν, κακολογῶν αὐτὸν καὶ ἄλλως καὶ ὅτι ἦτο φιλέργυρος σὺ ὁ μηδὲν ἀγαθὸν ἐργασάμενος καὶ οὐδέποτε τὸ καλὸν τοῦ πλησίον καὶ τῶν ὁμοίων σου ἐπιθυμήσας. Τὶ τοὺς θανάτους οὐκ' εἶς τεθνηκέναι, Κ. Χρυσοθέγγη;

Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλωμεν· πλανᾶσαι, ἐπαναλαμβάνων, νομιζῶν ὅτι, κομπορῆμονῶν καὶ μεγαλαυχῶν καὶ περιαιτολογῶν, καὶ λέγων ὅτι «πολλῶν ἀνθρώπων εἶδες ἄστεα καὶ ῥόον ἔγνω» καὶ ἐπομένως, ὅτι εἶσαι ἄλλος Ὀδυσσεύς, ἐπισύρεις τὸν θαυμασμὸν τῶν Σμυρναίων· τούναντίον μάλιστα, Κ. Χρυσοθέγγη· κατεκρίθης καὶ κατακρίνεσαι πάντοτε διὰ τὰς μεγάλας ταῦτα; ελλείψεις σου· πᾶσι λοιπὸν εἰς τὸ ἐξῆς, διότι οἱ Σμυρναῖοι σὲ

(α) Ὁ ἀειμνήστος Γ. Ριζάρης ὁμώνυμος ἐκ τοῦ κατὰ τὴν Ἰππερὸν Ζαγορίου τῶν Ἰωαννίνων καὶ ἐκ τῆς κόμης Μονοδένδρι, εἶχε καὶ προεσῦτερον ἀδελφὸν Μάχθον ὁνόματι καὶ γνωστὸν εἰς τὸ Πανελλήνιον ὡς μέλος τῆς Φιλικῆς ἑταιρίας· ἀπέθανε δ' ἐν Μόσχᾳ περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγώνος, εἰς ὃν συνεισέφερον ἀμφότεροι ἀρετὰς ποσότητος ἐπὶ ἱψηλάντου μάλιστα. Ὁ δὲ Γεώργιος παραιτήσας τὴν Ἱωσίαν, μετιθεθεὶς Ἑλλάδα, καὶ ἀφοῦ διετέλεσε τὴν οὐσασιν δύο σχολῶν εἰς τὴν ἡμετέραν πατρίδα, αἵτινα διατηροῦνται διὰ δαπάνης αὐτοῦ, ἰούσθησε καὶ ἐν Ἀθήναις τὴν λεγομένην «Ἐκκλησιαστικὴν Ριζάρην Σχολήν», ἐν ἣ διδάσκονται 20 ὑπότροφον μαθηταί, 10 ἐκ τῆς ἡμετέρας πατρίδος καὶ 10 ἐξ Ἑλλάδος προθέμενοι ἵνα ἱερωθῶσιν, ὅσα τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, Λατινικά, Γαλλικά, Ἑκκλ. Μουσικὴν καὶ πλήρη Ἰστογραφίαν, ἐπὶ πενταετίαν ἀκολούθως· δι' ἐπίμνηται καὶ εἰς τὸ Πανεπιστήμιον δαπάνη τῆς Σχολῆς· δύο δ' ἔτι χάριν μίσητος τελεωποιήσας. Τὸ κατάστημα ἀνεκέρθη ὑπὸ τοῦ μακαρίτου περιέχει Ἑκκλησιᾶν ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγ. Γεωργίου, κῆπον τερπνὸν καὶ πᾶν ἀναγκαῖον εἰς τοὺς μαθητὰς ἵνα μὴ ἐξέρχονται ἐπ' οὐδεμιᾷ προφάσει· εἶναι προκείμενον μὲν 450 χιλ. περίπου βουβύλων, ἀμπελώνας, ἐλαιώνας καὶ ἄλλα ἀκίνητα τοῦ μακαρίτου ἐν Ἑλλάδι κτήματα· διοικεῖται ὑπὸ δεκαμελὸς ἐπιτροπῆς ἐξ ἀνδρῶν διακεκριμένων καὶ καταγεγνημένων τῶν πλείστων μὲν ἐκ τῆς ἡμετέρας πατρίδος, τῶν δὲ λοιπῶν ἐκ Σμύρνης καὶ Χίου· ἐπιτροπεύεται δὲ ὑπὸ τῆς Β. Ἑλλ. Κυβερνήσεως, ἧς πρὸς τοῖς ἄλλοις χρεωστῆν ἄντικαταστάει τὸν ἐπωδότητον ἐλλείποντα ἐπιτροπὸν ἢ ἄλλως· ἐκ τῆς ἐλευστέρας τῆς διαθήκης τοῦ μακαρίτου δὲ ἀνδρὸς μὲν διακεκριμένου, συμπατριώτου δὲ μὲ τὸν ἐλλείποντα Ὁ ἀειμνήστος Γ. Ριζάρης, τοῦ ὀνόματι τὴν κηδείαν, καλῶς ποιήσας, δὲν συνιδίωσεν ὁ Κ. Χρυσοθέγγη ἀνεπέβη ἐν Κυρίῳ ἐν Ἀθήναις κατὰ τὸ 1841. Ὁ περὶ ἔργου ἀναγεγραμμένος ἀπὸ τῆς ἐπιτροπῆς Διαθήκην τοῦ μακαρίτου καὶ τὸν διοργανισμὸν τῆς Σχολῆς, ἵνα ἴδῃ τὰ πάντα ἐν ἐκτάσει.

ἐγνώρισαν καὶ δὲν ἀκούουσι τοιαῦτα. Εὐχῆς ἔργον μάλιστα ἤθελον πράξει, ἐὰν εἰς τὰς προσηχεῖς ἐξετάσεις τῆς Εὐαγ. Σχολῆς ἐξήτουν τὸ πρόγραμμα τῆς παρελθούσης ἐξαμηνίας, ἐλάμβανον πρὸ ὀφθαλμῶν καὶ τὸ τῆς ἐνεστώσης, καὶ ἀφοῦ θεωρήσωσι πρῶτον τὰ ἐν ἐκάστῳ αὐτῶν διαγεγραμμένα μαθήματα, ὕστερον νὰ ἐξετασθῶσιν οἱ μαθηταί· τότε βεβαίως θέλουσιν ἐκκαλυφθῆ πάντα τὰ τῆς ἐκρινῆς ἐξαμηνίας μαθήματα, εἶναι ἀληθῆ, ὅτι ἅπαντα περὶδύθησαν, ἐπεὶ δὲ δὲν εἶχεν ἀποκάμει εἰσέτι ἡ δραστηριότης· τὰ δὲ τῆς ἐνεστώσης ὀλίγον μόνον ἐψαύθησαν· διότι ὁ Σεπτέμβριος καὶ Ὀκτώμβριος ὅλος σχεδὸν ἐξωδύθησαν εἰς ἐπαναλήψεις τῶν προτέρων· τὸν Νοέμβριον προέβης ὀλίγον, ἀμα δὲ ἀρξάμενον τοῦ Δεκεμβρίου, ἤρχισας καὶ αὐτὰς ἐπαναλήψεις τῶν αὐτῶν διὰ τὴν θαυματουργήσας εἰς τὰς ἐξετάσεις. Τὶ νομίζεις, Κ. Χρυσοθέγγη; οἱ ἀνήρωτοι σὲ παρατηροῦν· ὁ παραλληλισμὸς μάλιστα τῶν προγραμμάτων μὲ τὰ ἐξετασθῆσόμενα μαθήματα θελεῖ ἐξελέγξει τὴν ἀλήθειαν καὶ ἀποδείξει ψηλαφητῶς, ὅτι προτίθεσαι ἵνα φενакίσης, ὡς προεῖπον, τῆς Σμύρνης τὸ δούμοσιον.

Γράψας ταῦτα, Κ. Χρυσοθέγγη, ἠθέλησα μόνον νὰ ἐκθέσω τὴν ἀλήθειαν χάριν τῆς Εὐαγ. Σχολῆς, εἰς ἣν ὑπηρετήσα δύο ἡμισυ ἔτη εὐκρινῶς καὶ εὐσυνειδήτως· ἀπλῶς ἀπὸ αἰσθημα ἐκδικήσεως δὲν παρεκινήθην· καὶ τίνας ἐνεκα; εἰς τί μ' ἔβλαψες; μ' ὠφείλεις μάλιστα μὲν μάλω, διότι ἐξεπλήρωσα ταχύτερον τὸν πρὸ πολλοῦ μελετώμενον σκοπὸν τοῦ νὰ μεταβῶ εἰς Ἀθήνας διὰ τὴν ἀναπτυχθῶ· ἐκ τοῦ κακοῦ τὸ ὅποιον προσέβην νὰ πράξῃς εἰς ἐμὲ, ἐξῆλθε καλὸν, καὶ ἐκ τῆς πικρίας, ἣν ἤθελες νὰ μὲ ποτίσης, ἐξῆλθε γλυκύτης· βεβαιώθη ἡ θέλα σου εὐγνωμονήσῃς, ἐὰν τὸ κίνημά σου ἦτο ὀλίγον διάφορον· ἀλλὰ τώρα τὸ καλὸν, Κ. Χρυσοθέγγη, οὐκ ἔστι καλὸν, ἐὰν μὴ καλῶς γένηται. Ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ σαπουρίσω (α), ἐξεφάρσα μόνον ἀληθείας. Ἐὰν δὲ θεωρῆς τοῦτο καὶ ὑπὸ τὴν τοῦ σαπουριώματος ἐποψίαν, ἀπάντησον, καὶ μολονότι ὁ κειρὸς τοῦ σπουδαζόντος εἶναι πολῦτιμος, εἶμαι ἔτοιμος νὰ σοῦ ἀνταπαντήσω· ἀλλὰ τότε δὲν θὰ σοῦ φεισθῶ. Τότε θὰ μάθωσι καὶ ἄλλα οἱ ἀξιότιμοι Σμυρναῖτι, ἐξ ὧν ἔρ μόνον δημοσιευόμενον εἶναι ἰκανὸν νὰ σὲ σαυρονίσῃ, ὅταν ὁμῶς ἔχῃς ὀλίγην ἀληθῆ φιλοτιμίαν καὶ ἂν ἀπεχαιρέτησας διὰ παντός τὴν αἰδῶ· ἂν ἐρωτήσης δὲ τὸ πᾶν τοῦτο καὶ πῶθεν αἱ πληροφορίαι, σοῦ ἀποκρίνομαι πρὸς τὸ παρὰ τῶν οἰκείων τὰ βέλῃ» ἐκ τῶν ὠτακουστῶν δηλ. καὶ κατασκόπων σου (β).

(α) Λίξις συνήθης αὕτη τῷ Κ. Χρυσοθέγγη.

(β) Ὁ Κ. Γυμνασιάρχης εἶχε ὠτακουστὰς καὶ κατασκόπους, ἵνα μαθῆναι δι' οὐδ' ἂν τι γένοιτο ἕκαστος ἡμῶν ἐν τῷ Σμυρναίῳ· τοῦτο ἐπρόβλεψεν ὁ ἴδιος εἰς

Περαιῶν ἤδη τὴν διατριβὴν μου, φιλόμουσοι καὶ φιλοπάτριδες Σμυρναῖοι, κρίνω περιττὸν νὰ ἐπιναλάσω καὶ αὐθις, ὅτι χρεωστῆτε ἵνα παραγκωνίσητε πᾶσαν *πολιτικὴν* καὶ ἐπιληφθῆτε ἀμέσως τῶν πραγμάτων τῆς Σχολῆς σας· πηδήσατε πλέον τὸν φραγμὸν τῆς σιωπῆς, διότι τὸ κακὸν προβαίνει καὶ ἡ Νεολαία ὑμῶν δαπανᾷ εἰς μίτην τὸν πολύτιμον χρόνον της, μηδὲν ὠρελουμένη. Ἐχετε ἰκανότητα πολλὴν καὶ ἐμπειρίαν περὶ τὰ τοιαῦτα μεγίστην καὶ συμπολίτας φρονίμους, οἵτινες δύνανται νὰ βάλωσιν αὐτὰ εἰς ἐνέργειαν. Ἐρευνήσατε ἀκριβῶς περὶ ὧν σὰς ἐξεθεσα, καὶ κατακρίνατέ με, ἐὰν ψεύδωμαι εἰς τὸ παραμικρὸν. Ὄχι, φιλόμουσοι Σμυρναῖοι· ἴωτα ἔν ἡ μίαν κεραίαν δὲν ἐπρόσθεσα εἰς τὴν ἀλήθειαν· ἐξέφρασα αὐτὴν γυμνὴν καὶ ψηλαφητὴν, ὡς ἀναγκαιοτάτην ἵνα γνωσθῆ παρὰ πάντων καὶ φρονῶ διτι ἐξεπλήρωσα ἱερὸν χρέος. Ἰμεῖς δὲ, ἔχοντες ταῦτα ὑπ' ὄψιν, πράξατε ὅτι καλὸν καὶ συμφέρον εἰς τὴν ζηλωτὴν κοινότητα ὑμῶν, τῆς ὁποίας ἡ εὐτυχία εἶναι τιμὴ καὶ ὠφέλεια ὄλου τοῦ ἔθνους.

Ἐγραφον ἐν τῷ λοιμοκαθαρηθρίῳ Σύρου τὴν 9, 10, 11, 12, καὶ 13 Δεκεμβρίου· ἐτύπωσα δ' ἐν Ἀθήναις τὴν 28 τοῦ αὐτοῦ 1846.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΙΓΑΡᾶΣ.

τὴν μετὰ τῶν τριῶν μελῶν τῆς Ἐφορίας ἐν τῇ βιβλιοθηκῇ περὶ τῆς ἀνακρίσεως συνεδρῆσαι. Ἰσως σκοπῶν ἐν Κεσὶρ ὁ Κ. Χρυσοβέργης ἐχρημάτισεν ὑπέρτης τῆς ἰκαὶ Ἀστυνομίας, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς φαίνεται, δὲν ἐπέδωκε πολὺ εἰς τὸ διδασκαλικὸν ἐκάγγελμα, τοῦ ὁποίου ἡ ἱερότης βδελύσσεται τὰ τοιαῦτα.

